

van haar genen in de deel der gebeurtenissen, is tamelijk gelukkig is, al het wordt een ander spanning, ontbreekt. Het leven is een voor, zonder de jaren noemen, ingrijpend. Het is, ver, ze wil graag van een goed nacht. Haar kalme, et diep nadenken, haar voltrekt zich, kind naar vrouw, elijster haast niet, doorbrengt op de, aten haar zien als naief meisje.

ernstig bezig, om op het vragen, ohiervan vervuld, eeljk neerschrijft, elzen wordt. Al choudt, komt zijn ren. Ook over God kan je zeggen wie en nadenken, der-paedagoog het

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

verband tusschen psychische actie en lichamelijk gebeuren.

De verleden week besproken invloed van het lichamelijke op het lichamelijke waarlijk mogelijk, dat wel vast.

Wanneer schrik den mensch overvalt, dan ziet men hem verbleeken; wanneer iemand zich aanstelt, dan kleurt hij.

Dat bleek worden en dat blozen, zijn beide lichamelijke (physische) reacties op een psychischen prikkel.

Deze reacties spelen zich af in het onbewuste. Dat bleek worden en blozen ontstaat door samenstelling of wel verslappen van spieren, die in de bloedvaten gelegen zijn. Die spieren bepalen, zooals alle spieren zenuwen, en deze zenuwen nu, die vasomotoren genoemd worden, worden als het ware door een telegram vanuit de hersenen geprikkeld, om de bloedvaten al dan niet te sluiten, of juist open te zetten.

Een maximale sluiting, gedurende eenige uren, heeft ten gevolge versterking van weefsel, en zoo kan een wond ontstaan.

Mer ontstaat dus een ziekteverschijnsel via de zenuwen, door een voortgezet telegraferen van de centrale; d.i. de hersenen, in welke allerlei gevoelsindrukken voortdurend voorhanden zijn. De zenuw werkt hier direct organisch op het lichaam. Wij spreken van psycho-physische reflex.

De prikkel tot het optreden van zoo'n reflex wordt geleverd door een waarneming van een der zintuigen, b.v. het oog ziet een ongeluk; daardoor prikkel, daardoor bleek worden.

Maar evengoed kan de prikkel geleverd worden door de psyche zelf, zonder dat er een waarneming is. Een voorbeeld: De gedachte aan ongedierte geeft jeuk op; de gedachte aan iets walgelijks brengt onpasselijkheid en zoo voort. Geheel in den geest kan men de z.g. wonderen verklaren, die de R.K. kerk kent als stigmatisatie, d.w.z.: het wonden van wonden in de handpalmen en de voeten en het weenen van bloedige tranen.

Ook hier het sterk denken aan de wonden van den lijden Heiland, zoo ingespannen daarop geconcentreerd zijn, dat waarlijk wonden ontstaan. Het vermogen zich zoo te concentreren, vindt men ook alleen, waar overmatige suggestibiliteit aanwezig is, d.i. voornamelijk bij hystericae, dat zijn normale, geesteszieke vrouwen.

De levensgeschiedenis dezer gestigmatiseerden blijkt hun abnormaliteit ten duidelijkste. En onder uitzondering merken we uit al die geschiedenissen op:

dat het jonge meisjes zijn;

dat de verschijnselen werden ingeleid door toestanden van extatische zinsverbijstering (manie);

dat ze begeleid worden door visioenen;

dat van hun prille jeugd toevallen, krampen, convulsies, etc. voorkwamen;

dat meestal duidelijk een sterke erfelijke beïnvloeding was aan te toonen.

Deze typen met hun sterk verhoogde suggestibiliteit zijn gepre-disponeerd, om wonderteekenen te vertoonen.

Maar niet alleen wonderteekenen; ook allerlei opvallende ziekte en kwaal, verlammingen

en blindheid; hartkloppingen, krampen; braken en flauwte, tot schijndood toe.

In hun zieke brein is onbewust verankerd de gedachte: ik kan niet, ik ben lam, blind, doof.

En het is eigenlijk heel goed te verstaan; dat al zulke ziekteverschijnselen, die langs psychischen weg zijn ontstaan, ook weer langs psychischen weg kunnen worden genezen.

Hier viert de genezer „door den geest” triomfen. De grootste bekendheid op dit gebied heeft verworven de vermaarde Coué.

Coué leerde de menschen: „ik kan wel”, en ziet, na korten tijd konden ze inderdaad hun lamme arm weer heffen of hun slepend been weer behoorlijk gebruiken. Coué noemde zijn methode: die der auto-suggestie — de zieken suggereeren zich zelf, onder zijn leiding. Maar het is zonder meer wel duidelijk, dat de groote resultaten, die Coué kon boeken, per slot te schuiven waren op den krachtigen invloed van zijn persoonlijkheid; omdat hij het zeide, gelukte het genezing te krijgen; omdat naar zijn raad reikhalzend werd uitgezien, gelukte het hem de zoo lang verwachte beterschap te doen komen.

En het is niet te ontkennen, dat zeer velen hun blijvende genezing aan één of anderen Coué-apostel hebben te danken.

En waarlijk niet alleen zulken, die ingebeelde ziekten hadden.

Wanneer eenmaal de hoop op beterschap, de sterke concentrering op die gedachte, dat daar en daar alleen nog genezing is te verkrijgen, aanwezig is, dan wordt het bloed weer krachtiger door de aderen gestuwd, dan doen de nieren weer beter hun reinigingswerk, dan worden weer alle afweerkrachten in het werk gesteld, om den strijd aan te binden tegen het doodend venijn van bacterie en virus.

De grootste resultaten door deze methode zijn wel bereikt door de Christian Science, waarover een volgende keer.

Den Haag. v. d. H.



Prof. Grosheide vroeger over de pluriformiteit der kerk.

Een lezer zendt ons onderstaand artikel van „Noord-Hollandsche Kerkblad”, geschreven door Prof. Dr F. W. Grosheide, 20 Jan. 1928:

Het komt in het dagelijks leven voor, dat men noodgedwongen iets te hulp roept, dat in het gebruik zoo goed blijkt te voldoen, dat het straks het bestaande blijvend vervangt. Zoo heeft de oorlog en de nood, dien hij deed ontstaan, ons allerlei dingen leeren kennen, praktijken doen vinden, die sinds in gebruik zijn gebleven.

Op het terrein van het stoffelijke leven kan dat een voordeel geven. Gebrek kan leeren vinden, wat anders niet gevonden was. Maar op het gebied van het geestelijke leven en daar komt het beschreven verschijnsel ook voor, beteekent het een groot gevaar. Iets dat we eerst noodgedwongen doen, liever niet deden, omdat we het eigenlijk niet goed vinden, gaan we straks gemakkelijk doen, het wordt ons tot een verkeerde gewoonte. Hier werkt de zondige menschelijke traagheid. En op soortgelijke wijze gaat het in onze theologie. Ook daar hebben we noodsprongen. We zien feiten, die we niet kunnen loochenen, we moeten er voor uit den weg. En daar moeten we ondanks onszelf ons stelsel min of meer pasklaar naar maken. Het klopt eigenlijk niet. Dat behoort ons aan de eene zijde niet te verwonderen, omdat we beperkte menschen zijn. Maar de oorzaak ligt toch eigenlijk daarin, dat de bedoelde feiten opkomen uit menschelijke zonde, wegmoesten maar niet weggaan, omdat de zondige mensch ze niet weg doen wil. Dan ontstaat ook het gevaar, dat de noodsprong tot regelmatig voortbewegen wordt verklaard; wat we eerst moesten uitspreken, wordt straks gemaakt tot behoorend, althans zeer gewoon verschijnsel.

We zien deze dingen zeer sterk uitkomen in de z.g. pluriformiteit der kerk.

Voor wie het niet weten mocht, zij met een enkel woord verklaard, wat we daaronder verstaan. We belijden, naar 's Heeren Woord, dat alle geloovigen samen vormen het lichaam van onzen Heere Jezus Christus. Als het goed was, moest dat ééne lichaam van Christus zich ook in één vorm openbaren, één zichtbare kerk. Hoogstens konden verschillen, door taal enz. veroorzaakt, worden toegelaten, maar dan moest toch althans van tijd tot tijd de eenheid uitkomen, hetzij door het zenden van afgevaardigden, hetzij door het samenroepen van een kerkelijke vergadering, waarin de kerken over den geheelen aardbodem verspreid, bijeen kwamen.

De werkelijkheid is echter geheel anders. Er zijn talloze kerken naast elkaar, die alle beweren de ware kerk van Christus te zijn. Zoo is het geworden sinds de Oostersche en Westersche kerken uiteengingen, het is erger geworden in de dagen der Hervorming en het wordt met name in de Angelsaksische landen en in ons land met den dag erger.

De kerken durven niet van de andere kerken te zeggen, dat die valsche kerken zijn. Hoogstens zegt men dat van de organisatie van deze of gene kerk. Maar niet van de kerk als zoodanig. De kenmerken, die Art. 29 van onze Belijdenis opsomt als de kenteekenen van de valsche kerk, passen volstrekt niet op laat me nu maar zeggen alle kerken, die in Nederland naast de Gereformeerde kerken voorkomen. En daar-

om kunnen we ze ook geen valsche kerken noemen.

Zoo zijn de godgeleerden er toe gekomen om te spreken van de pluriformiteit of de meervormigheid van de kerk. Men wil daarmee uitspreken, dat, ook al acht men eigen kerk de beste, men toch niet ontkennen wil, dat ook in andere kerken kinderen Gods zijn, ja, dat die andere kerken ook min of meer toonen de kenmerken van de ware kerk.

In onze belijdenisschriften komt deze pluriformiteit niet voor. Dat komt, omdat onze vaders praktisch alleen te rekenen hadden met de Roomsche en met de Gereformeerde kerken. Maar in zekeren zin kenden onze vaders het vraagstuk toch wel. De Dooperschen vormden geen kerk, maar de Lutherischen wel en de Gereformeerden hebben de Lutherischen steeds als broeders erkend. Doch gelijk men aanvankelijk hoopte, dat heel de kerk tot reformatie zou komen, zoo heeft men lang gehoopt, dat althans al wat van Rome vrij was in één kerkverband zou kunnen leven. Zoo is door onze vaders dit vraagstuk niet uitgewerkt zoo als het noodig zou wezen met het oog op de toestanden van onzen tijd.

Wanneer we van pluriformiteit der kerk spreken, dan is dat een noodsprong. Het moest niet zijn, als het is. Maar het is zoo en we zien geen kans om tot betere toestanden te geraken.

Maar daarom is het zaak, wel op te passen, dat we de pluriformiteit der kerk niet in verkeerden zin gaan nemen.

Daar zijn in onze dagen menschen, die die pluriformiteit heel gewoon en ook heel goed vinden, die er heelemaal niet over treuren en die geen behoefte hebben om te bidden: Breng al uw gevangenens weder! Men is nu eenmaal om historische redenen lid van een bepaalde kerk, men voelt zich daar op zijn plaats, en men blijft daar. Maar het is niet erg, als een ander lid is van een andere kerk. Daarom kan ook zeer goed de eene kerk met de andere in verbinding treden, men kan over en weer vertegenwoordigers zenden bij plechtige gelegenheden enz. enz. Er is nu eenmaal pluriformiteit van de kerk.

Op deze wijze gaat het verkeerd. Want dan wordt wat men noodgedwongen wel uitspreken moest, tot regel gemaakt. Dan vergeet men dat God in Zijn Woord regels gegeven heeft, waaraan de uiterlijke openbaring van het lichaam van Christus heeft te voldoen en dat men die geboden heeft op te volgen. Natuurlijk verslapt dan het kerkelijk besef, alle kerken zijn ten slotte evengoed. Daarop moet volgen verslappen in de belijdenis. Men kan nu eenmaal niet straffeloos de geschiedenis te niet doen, die de Heere de kerk deed beleven.

Wij pleiten niet voor pluriformiteit der kerk, wij spreken er van, omdat we wel moeten; zoo behoort het te zijn.

We nemen met belangstelling kennis van deze opmerkingen van Prof. Grosheide uit het jaar 1928. We doen dat niet zoozeer omdat het hier klinkend geluid ons niet geheel hetzelfde schijnt, als wat in 1936 door Prof. Grosheide (en door anderen) wordt geschreven, als wel om een andere reden.

Indien in 1928 Prof. Grosheide van een „nood-sprong” spreekt, is het dan niet ietwat te bound gesproken, als in 1932/33 door Prof. Hepp het bezwaar tegen de pluriformiteitsleer genoemd wordt „een snijden in het hart der Reformatie”? Deed de Reformatie van Calvin noodsprongen op het terrein van het belijdenis-getrouwe denken?

Voorts: indien Prof. Grosheide in 1928 van een „nood-sprong” spreekt, is er dan wel genoegzame reden tot zoo zware klacht als uit den mond van hen komt, die spreken over stroomingen, die binnen 25 jaren de Gereformeerde Kerken ten gronde zullen richten (Utrecht 1936)?

Vervolgens: indien Prof. Grosheide in de pluriformiteitsleer een noodsprong ziet, is dan wel het bezwaar zoo dwaas van hen, die beweren: „hier wordt een beschouwing over de kerk opgebouwd onder invloed van de praktijk van „hetgeen voor oogen is”? Terwijl zij juist volhouden: over heel de linie van het BELIJDEN moet men zijn begrippen en zijn geloofsinhouden niet opbouwen onder pressie van de „ervaring”, doch op grond van de Schrift; want op „ervaring” een leer funderen (al is het ook met het onaangename gevoel van een „nood-sprong” te doen), dat is feitelijk, wat de METHODE betreft, niet gereformeerd?

En tenslotte: indien Prof. Grosheide van een „nood-sprong” spreekt, is het dan acht jaren nadat hij dit erkende, wel goed, zoo nadrukkelijk het hoofd te schudden over anderen, die dit zelfde eveneens hebben beweerd, maar dan met den eisch erbij, dat men één van beide doen zou: over heel de linie van het gereformeerde denken de opstelling van leerbegrippen bij wijze van „nood-sprongen” geoorloofd te achten (maar dan is het dadelijk gedaan met dat denken), of over heel de linie van dat denken den „nood-sprong” hartgrondig te verwerpen, omdat de God der Schrift ons in ons geloovig denken niet laat liggen in de aporie, de verlegenheid?

Van slatintjes.

Prof. Dr Th. L. Haitjema heeft zich bezig gehouden met het debat, te Utrecht gevoerd ter predikanten-conferentie. We lezen in de „Prov. Asser Courant” van 16 Mei 1936 (een knipsel uit „Nieuw kerkelijk Leven” werd ons door een lezer ook zelf toegezonden):

Prof. dr Th. L. Haitjema karakteriseert in „Nieuw kerkelijk Leven”, orgaan van het Nederlandsch Hervormd Verbond tot Kerkherstel, de diversiteit der stroomingen die zich op de Gereformeerde predikantenvergadering vertoonden, aldus: „Dat zich ook onder deze predikanten allengs tegenstrijdige stroomingen voordoen, bleek vooral bij het referaat van ds Den Houting, waarin de doopskerken, voorzover dit sacrament in andere kerkgemeenschappen werd beëdigd, aan de orde kwam. De strakke lijn van de Kam-